

[Erik Hansen.]

vet udtryk for, at det var en fordel at have disse støtteordninger. Lad os nu være reelle. Her står vi over for den del af landbrugssektoren, som i øjeblikket har det allersværest. Det er den del af landbrugssektoren, som på grund af, at den har et mindre landbrugsareal, er nødt til i udpræget grad at satse på den animalske produktion. Vurderer vi perioden, fra vi kom i fællesmarkedet over den periode, da den daværende landbrugsminister, Ib Frederiksen, sad i den stol, som den højtærede minister nu sidder i, er det, som om vilkårene ikke er blevet forbedret for den animalske produktion, men i udpræget grad er forbedret, når det drejer sig om den vegetabiliske produktion, konrdrkning m. v. Derfor vil jeg gerne sige her, at en af de ting, som jeg tror tæller med hos mange af os, er dette, at her har vi en støtteordning, som i udpræget grad giver en hjælpende hånd til det mindre landbrug, til det husdyrproducerende landbrug. Hvis man tager denne hånd, denne støtte, væk, tror jeg, mange vil synes, det er mærkeligt, og jeg tror, det ville medføre, at flere ville satse på konrdrkning i stedet for på det husdyrbrug, som også ministeren i taler jævnlig opfordrer til at man skal fortsætte med.

Jeg vil da gerne sige, hr. minister, at som denne sag har udviklet sig her under første behandling, tror jeg nok, vi kan få et fornuftigt udvalgsarbejde, som giver et fornuftigt resultat.

Må jeg så slutte med at spørge venstres ordfører, hr. Raunkjær, der sagde, at denne lov måtte væk, fordi den ikke passede til EF: hvad er det, der ikke passer til EF i denne lovgivning?

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning

Anden næstformand (Erlendsson):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til landbrugs- og fiskeriudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov for Grønland om forsyningsmæssige foranstaltninger.

(Lovforslag nr. 83. Fremsat 15/11 74).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Jørgen Peder Hansen (S):

Jeg vil gerne på socialdemokratiets vegne tilsige det foreliggende lovforslag en hurtig gang igennem folketinget. Det er jo meningen, at lovforslaget skal være vedtaget, så det kan træde i kraft pr. 1. januar, og det vil sige, at vi har en rimelig tid til en forsvarlig udvalgsbehandling, men den skal finde sted i de nærmeste dage og uger.

Det foreliggende lovforslag finder vi rimeligt på baggrund af de erfaringer, vi indhøstede sidste efterår og i vinter, da oliekrisen kom ind over vort lands grænser og ikke kunne undgå at smitte af på forholdene i Grønland, få virkning deroppe også; og da der i Grønland er andre faktorer, man i denne forbindelse må tage i betragtning, de store afstande, de særlige naturgivne forhold, er det efter socialdemokratiets opfattelse en rimelig affattelse, lovforslaget har fået.

I modsætning til den danske lov er der ikke tale om, at blot internationale forhold skal spille ind, for at loven træder i kraft; der kan også være tale om andre forhold, som jeg her har nævnt dem.

Jeg finder det også rimeligt, at der er givet ministeren særlige bemyndigelser, og jeg forstår, at disse bemyndigelser ønskes praktiseret med baggrund i en opbakning fra Grønlands landsråd, hvis det overhovedet er muligt. Hvis forholdene bliver tilspidset i en særlig grad, er jeg også enig i, at der må kunne handles på en særlig måde, og hertil har man altså givet landshøvdingen en særlig bemyndigelse. Denne bemyndigelse kan dog kun udøves, hvis også landshøvdingen i disse specielle tilfælde har baggrund i en opslutning fra Grønlands landsråd, den politiske instans i Grønland, og det mener jeg er en væsentlig ting. Lovforslaget er også bakket op af Grønlands landsråd ved en behandling her i efteråret.

Jeg mener, at det måske også kunne være

[Jørgen Peder Hansen.]

rimeligt at drage en anden ting ind i situationen, uden at jeg i øvrigt ønsker at starte en særlig debat herom. Men vi har jo ganske særlige økonomiske forhold rådende her i landet. Vi diskuterer uhyre meget vores økonomi og i den forbindelse den arbejdsløshed, der blæser hen over Danmark just nu. Jeg synes, at vi, der beskæftiger os med Grønlandspolitikken, ikke kan undgå af og til at få den tanke, at det også ville være rigtigt, når vi behandler lovforslag om Grønland, at erindre sig, at arbejdsløsheden ikke bare er noget, der hører Syddanmark til, men at det også er noget, man i Grønland er særdeles bekendt med, den er i virkeligheden dér dobbelt så stor som den, vi har her i landet. Derfor vil jeg gerne spørge ministeren — det er ikke sikkert, ministeren kan svare på nuværende tidspunkt; men ville det ikke være rimeligt, om vi i det nedsatte udvalg, som godt kan beskæftige sig med nogle af disse ting uafhængigt af det foreliggende lovforslag, fik ministerens bedømmelse af beskæftigelsessituationen i Grønland? Det kunne da godt være, at den stramme situation, vi har her i øjeblikket, er medvirkende til at accentuere den tilsvarende i Grønland, men det hører vi mindre om. Derfor vil jeg gerne stille det spørgsmål til ministeren, om vi i udvalget kan få regeringens syn på denne situation i Grønland i øjeblikket. Det samme bilag kunne vi måske også anvende i januar måned, når vi i Grønlandsrådet formentlig skal beskæftige os med dette spørgsmål.

Jeg kan altså tilsige mit partis tilslutning og velvillige medvirken til, at lovforslaget kommer igennem en hurtig udvalgsbehandling.

Arentoft (FP):

Planlægning er noget, som fremskridtspartiet kan gå ind for, og derfor kan vi principielt også tilsige dette lovforslag om forsyningsmæssige foranstaltninger for Grønland en seriøs udvalgsbehandling. Men i den forbindelse rejser der sig et par spørgsmål.

Fra Danmark har man, især efter krigen, sat en udvikling i gang i Grønland, som i høj grad kan diskuteres. Dette at samle forråd til vinteren og at klare sig selv har jo i århundreder været noget naturligt for Grønlands indfødte befolkning, men vi har bragt

civilisationens goder derop og dermed været medvirkende til, at grønlænderne er blevet mere og mere afhængige af os og af vor administration. Det kan i den forbindelse blive interessant at drøfte lovforslagets § 2, der lyder:

„Ministerens kan oprette de administrative organer, der er nødvendige til gennemførelsen af foranstaltninger efter § 1. Ministeren kan endvidere henlægge dele af administrationen til kommunerne.“

I de almindelige bemærkninger til lovforslaget siges der:

„Der er ikke direkte knyttet økonomiske eller administrative konsekvenser til lovforslaget.“

Disse to ting rimer efter min mening ikke helt godt sammen.

Et andet spørgsmål, som vi også gerne vil drøfte nærmere i udvalget, er landshøvdingens beføjelser. Under sidste verdenskrig, da Grønland var totalt afskåret fra Danmark, handlede Eske Brun som formand for Grønlands landsråd på bedste måde. Skulle en lignende situation opstå, er landshøvdingen ikke mere formand for landsrådet, men medlem. Spørgsmålet er derfor, om ikke ordet „landshøvdingen“ i lovforslagets § 4 bør erstattes af ordene „Grønlands landsråd“.

Et tredje spørgsmål, der rejser sig, er den kgl. grønlandske handels, KGHs, ret så kraftige monopolstilling. Man kunne vel retteligt forvente en vis fremsynethed fra KGHs side på det forsyningsmæssige område.

Til slut vil jeg gerne sige, at jeg vil gerne erklære mig enig med hr. Jørgen Peder Hansen i hans forslag om at høre nærmere om arbejdssituationen i Grønland, og jeg kan samtidig tilsige ministeren en seriøs og positiv udvalgsbehandling af lovforslaget.

Kirsten Sparre Andersen (V):

Da mit partis ordfører ikke kan være til stede ved behandlingen af dette lovforslag, skal jeg på venstres vegne indskrænke mig til at anbefale det.

Svend Haugaard (RV):

De forsyningsmæssige foranstaltninger, der kan være fornuftige og rigtige i Danmark, er mindst lige så nødvendige i Grønland, og på grund af Grønlands isolerede

[Svend Haugaard.]

beliggenhed kan det være rimeligt at gå noget videre end i den danske lovgivning, sådan at man får en mulighed for i en særlig mangelsituation at gribe ind med en varefordeling.

Det radikale venstre synes, det er et fornuftigt lovforslag, som vi kan tilslutte os, og vi har ikke noget ønske om udvalgsbehandling.

Lembourn (KF):

Det er et fornuftigt lovforslag, og også den noget udvidede bemyndigelse, ministeren har i forhold til den tilsvarende lovgivning for Danmark, er rigtig i betragtning af de særlige geografiske forhold.

Det konservative folkeparti kan tilslutte sig lovforslaget, og vi har, ligesom den forrige ordfører, ikke noget ønske om udvalgsbehandling.

Poul Dam (SF):

Hvis alle regeringens forslag var så fornuftige som dette her, ville regeringen have det meget lettere. Vi kan tiltræde lovforslaget, og jeg er enig med tidligere ordførere i, at det skulle være muligt at behandle det videre uden udvalgsbehandling. Det ønske, der er blevet fremsat tidligere, om at drøfte med ministeren de arbejdsløsmæssige problemer på Grønland, kunne man måske drøfte i det udvalg, der er nedsat til behandling af grønlandske lovforslag.

Højland (CD):

Centrum-demokraterne vil også gerne tilslutte sig lovforslaget i den foreliggende skikkelse, uden at der behøves udvalgsbehandling heraf.

Bracher (KrF):

Med den usikkerhedsfølelse, som i dag råder over for hele verdenssituationen, er det naturligt, at ministeren for Grønland har fundet det hensigtsmæssigt at fremsætte dette lovforslag. Bliver Grønland af en eller anden årsag isoleret, må der foreligge faste regler for foranstaltninger, så varebeholdningen på hensigtsmæssig måde kan fordeles og placeres.

Det er givet, at landsrådet i så vid udstrækning som muligt må ind i billedet. Opstår der imidlertid en akut situation, kan

ministeren via landshøvdingen udøve lovens beføjelser, og det vil vi da gerne gå med til, men det understreges — og det mener jeg er rigtigt, vi understreger det kraftigt — at landsrådet så hurtigt som muligt må ind i billedet igen.

Vi finder denne bemyndigelseslov påkrævet, og vi er heller ikke interesseret i en udvalgsbehandling, men vil meget gerne, at lovforslaget fortsætter til anden og tredje behandling uden udvalg.

Fuglsang (DKP):

Vi er helt klar over baggrunden for selve lovforslaget: de vanskeligheder, som Grønland med sin isolerede beliggenhed kan komme ud i i konkrete situationer. Nu lægges der i selve forslaget ikke skjul på, at når man taler om forskellige varer, der kan blive vanskeligheder med, er det i høj grad olien, der er tale om.

Selve denne baggrund er vi enige i, men alligevel er der visse ting, som vi godt kunne tænke os at høre lidt mere om. Der skal altså laves disse lagre til imødegåelse af vanskelige situationer, men spørgsmålet er: hvem skal gøre det? Der tales i § 5, stk. 3, om, at aktieselskaber kan være blandt dem, som overtræder reglerne. Nu husker jeg herhjemmefra, da vi havde den akutte situation i efteråret, hvordan der for øvrigt fra socialistisk folkepartis og fra vor side blev talt for et statsligt selskab. Jeg ved ikke, om det skal være staten henede eller det skal være staten sammen med de grønlandske myndigheder, men jeg synes trods alt, at når vi har set, hvordan netop private selskaber er i stand til at udnytte en nødsituation, bør det her i høj grad være et eller andet offentligt organ, der tager sig af disse ting her.

Poul Westergaard (DR):

Retsforbundet kan medvirke til gennemførelsen af det foreligende lovforslag.

Lars Emil Jøhansen (Grønl.):

Som det fremgår af de almindelige bemærkninger til lovforslaget, eksisterer der allerede en lov, der giver en vis hjemmel for landshøvdingen, som det hedder, til i overordentlige tilfælde at træffe sådanne foranstaltninger, som befolkningens tarv måtte kræve. Men man har altså fundet disse eksi-

[Lars Emil Johansen.]

sterende bestemmelser utilstrækkelige til at kunne hjemle længerevarende indgribende foranstaltninger til løsning af længerevarende varemangel.

Jeg har ingen særlige bemærkninger til det foreliggende lovforslag, men kan anbefale det til en hurtig gennemførelse. Jeg har dog den ene bemærkning, som også blev gjort fra hr. Arentofts side med hensyn til formuleringen af § 4, bemyndigelsen til landshøvdingen til i særlig påtrængende tilfælde at kunne handle uden bemyndigelse, at jeg ville finde det ønskeligt, hvis § 4 kunne formuleres derhen, at landshøvdingen i særlig påtrængende tilfælde efter samråd med landsrådet kan handle uden bemyndigelse.

Ministeren for Grønland:

Jeg kan takke samtlige ordførere for en venlig modtagelse af lovforslaget og skal kun gøre ganske enkelte bemærkninger om det.

Med hensyn til det sidste, som hr. Lars Emil Johansen nævnte, § 4, de særlig påtrængende tilfælde, da føler jeg det ganske naturligt, at landshøvdingen i så tilfælde, såfremt det kan gøres, skal og kan rådføre sig med landsrådet, men jeg gætter på, at de særlig påtrængende tilfælde, man her taler om, er tilfælde, hvor det ikke er muligt af tidsmæssige eller andre årsager at komme i forbindelse med andre myndigheder. Det er jo sådan, at der kan opstå situationer, hvor det er nødvendigt at gribe ind omgående. Dette er en bemyndigelseslov, hvad ingen har lagt skjul på, og jeg mener for så vidt ikke, at der ligger nogen politiske musere der i den.

Jeg takker for den almindelige tilslutning, der har været dertil; og hvorvidt dette lovforslag skal i udvalg, er det ganske op til folketinget selv at afgøre.

Må jeg så gøre et par bemærkninger i anledning af hr. Arentofts ord om de økonomiske og administrative konsekvenser, det er en henvisning til § 2. Nu ligger det i sagens natur, at når det er en bemyndigelseslov, som skal bruges i ganske særlige situationer, så er de, skal vi sige administrative foranstaltninger, der i så henseende skal træffes, også af ganske særlig karakter, og det er altså ikke tanken, at der skal oprettes hverken kontorer eller direktorater til at

administrere denne lovgivning. Men det er klart, at kommer man i en sådan situation, skal der være en mulighed for for ministeren at sætte nogle mennesker til at udføre det arbejde, som i så fald skal gøres. Jeg erindrer om, at vi i situationen her i Danmark for et år siden også traf sådanne særlige foranstaltninger, som gjorde, at mennesker måtte sættes til nogle opgaver, som de ikke havde haft før, og det er alene det, der hentydes til i § 2. Det er ikke tanken at skabe nogen stående administrative enheder, som skal bruges til det og kun til det, men det er tanken, at man skal kunne gøre det i påkommende tilfælde.

Jeg vil gerne sige vedrørende hr. Jørgen Peder Hansens bemærkninger om arbejdsløshedssituationen i Grønland, at den vil jeg meget gerne diskutere med folketinget i det særlige udvalg om Grønlands problemer, som er nedsat. Jeg synes bestemt, det er et relevant spørgsmål. Der foreligger jo en udredning fra et embedsmandsudvalg, som vil kunne baggrund for en diskussion om de dele.

Må jeg allerede nu gøre den bemærkning, at Grønland er mange ting, Grønland er mange steder, og der er stor forskel på de forskellige lokaliteter. Jeg har for nylig fået oplyst, at der f. eks. i Jakobshavn er fuld beskæftigelse, og jeg havde en samtale for få dage siden med kommunalbestyrelsesformanden i Godthåb, der gav udtryk for nogenlunde det samme. Det vil altså sige, at problemerne er vidt forskellige, og det er nok ikke så meget generelle problemer, i hvert fald ikke akutte generelle problemer, der skal løses i Grønland, men mere langsigtede. Heri indgår hele lønningspolitikken, hele holdningen over for de danske i Grønland, som et naturligt led, og jeg synes, det ville være meget nyttigt, om vi kunne tage disse sager op i et samråd eller på anden måde, som udvalget nu måtte ønske det.

Tak for tilslutningen til lovforslaget.

Lars Emil Johansen (Grønland):

Blot den tilføjelse til mit første indlæg i anledning af de bemærkninger, der er faldet fra hr. Jørgen Pedersen Hansen, og ministerens svar på hr. Jørgen Peder Hansens indlæg om beskæftigelsessituationen i Grønland.

Jeg har lyst til at sige, at jeg med megen

[Lars Emil Johansen.]

interesse har lyttet til hr. Jørgen Peder Hansens påpegnings af dette ganske alvorlige problem i Grønland, som heller ikke er noget ganske ukendt hernede, nemlig ledigheden, der i Grønland procentvis er af en ganske betydelig størrelse, den er nok større end gennemsnitsledigheden hernede.

På den baggrund vil det derfor også for mig være meget interessant at høre i det udvalg, der beskæftiger sig med dette spørgsmål, hvordan man i tiden fremover, både kortsigtet og langsigtet, kan prøve at afhjælpe beskæftigelseskrisen i Grønland. Jeg har tidligere haft dette på tapetet, men har ikke villet rejse det nu over for tinget, der har så store og alvorlige problemer at kæmpe med, problemer, der drejer sig om den del af riget, der er på denne side af Atlanterhavet. Jeg har ligesom villet vente lidt på stabile parlamentariske forhold, før jeg begyndte at beskæftige mig med dette spørgsmål. Men for mig er det altså meget interessant at prøve at tale om beskæftigelsessituationen i almindelighed, også om den eventuelt kommende mine- og olieindustri, hvad den kan komme til at betyde rent beskæftigelsesmæssigt, og hvordan man kan prøve at få problematikken med hensyn til bolig mangelen i Grønland til at stemme overens med behovet for beskæftigelse på det område. Det er derfor med glæde, jeg har hørt, at ministeren er villig til at drøfte dette spørgsmål i udvalget, og jeg skal tilsige min og min grønlandske kollegas interesse i at deltage i en sådan drøftelse.

Ministeren for Grønland (Holger Hansen):

Kun den korte bemærkning om beskæftigelsessituationen i Grønland, at vi her har at gøre med et problem, som er af en lidt anden karakter end det danske, af mange grunde og bl. a. fordi fiskeriet og fiskeriindustrien har nogle meget lange døde perioder, hvor beskæftigelsesmulighederne er meget begrænsede. Dette understreger netop det, hr. Lars Emil Johansen også trak ind i ordvekslingenn nu, at vi må prøve at skabe beskæftigelsesmuligheder af mere bredspektret karakter, end vi hidtil har kendt. Men hele denne debat kan vi tage op på et senere tidspunkt, jeg giver mit tilsagn til at medvirke.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Anden næstformand (Erlendsson):

Da der fra nogle af ordførernes side er fremsat ønske om udvalgsbehandling, foreslår jeg, at lovforslaget henvises til det udvalg, der tidligere er nedsat til behandling af lovforslag vedrørende Grønland. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om Grønlands landsråd og kommunalbestyrelser m. v.

(Lovforslag nr. 84. Fremsat 15/11 74).

Anden næstformand (Erlendsson):

Sammen med denne sag foretages den sidste sag på dagsordenen, nemlig:

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om tilskud til Grønlands landsråd og de grønlandske kommuner m. v.

(Lovforslag nr. 85. Fremsat 15/11 74).

Lovforslagene sattes til forhandling.

Jørgen Peder Hansen (S):

På socialdemokratiets vegne vil jeg gerne give tilslutning til de to foreliggende lovforslag.

Lovforslaget om ændring af lov om Grønlands landsråd og kommunalbestyrelser m. v. er efter min mening interessant, ikke mindst fordi det indeholder nogle bestemmelser om etablering af byggeråd i Grønland i forbindelse med de kommende valg til kommunalbestyrelserne. Jeg tror, at der er mange, også her i landet, der med fordel kunne studere det, der er foreslået i det foreliggende lovforslag, om, hvorledes man inddrager mindre bebyggelser i det kommunale arbejde. Der er ikke bare tale om, at man etablerer et udvalg — vi har en parallel her i landet i de såkaldte ø-udvalg — men